

NÉPNÉVELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA

Kiadja a SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT Budapesten.

<p>Megjelenik minden vasárnap egy ivnyi terjedelemben.</p> <p>Megkapja e lapot minden kath. népoktatási intézet egy példányban ingyen.</p> <p>Előfizetési ár: egész évre kor. 6.—.</p> <p>Kéziratokat nem küldünk vissza.</p>	<p>Szerkesztőség és kiadóhivatal</p> <p>BUDAPEST,</p> <p>Szentkirályi-utca 28b. sz. a.</p> <p>(SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)</p>	<p>A hirdetések árszabálya:</p> <p>A pályázati hirdetéseknek minden egyes szóért, minden közlés után 6 fillér (3 krajczár) fizetendő.</p> <p>Egyéb hirdetéseknek:</p> <p>egész oldal ... kor. 32.— negyed oldal ... kor. 8.— fél oldal ... » 16.— nyolczad oldal » 4.—</p> <p>A díjak előre beküldendők a Szent-István-Társulathoz.</p>
---	--	--

Az egészséges verseny.

Tudjuk, hogy a világon minden dolognál szükséges a verseny. Így, verseny van az ipar, kereskedelem, sőt a tanügy terén is. S míg a verseny tisztességes, addig ez az illető ügy előmozdítására is szolgál; de mikor a verseny már odáig fajul, hogy az egyik a másiknak lealacsonyítására, romlására tör, akkor ezt már tisztességes versenynek nem mondhatjuk. Mert a verseny olyan, mint a szél, mely tisztítja a levegőt, de csak bizonyos határig, akkor már többet árt, mint használ. A különféle felekezetek és az állam által fenntartott iskoláknál is van verseny, mind-egyik iparkodik és oda törekszik, hogy a másiktól el ne maradjon sem az általános oktatás és nevelés, sem hazafias szempontból. És ez jól is van így; de midőn az egyik a másiknak csak úgy ok nélkül odavágja, hogy «*Tapasztalatból mondhatom azt is, hogy az állami iskolákkal nem bíró községekben a 20—30 év előtti állapot alig változott.*» Ha ezt valaki állítja, anélkül, hogy állítása a valóságnak megfelel vagy ezen állítását bizonyíthatná, akkor ez már nem lojális dolog. És e főnti idézetet G. D. úr tapasztalatból állítja a «*Néptanítók Lapja*»-ban. Hol tapasztalta, merre járt, ki ő és merre van hazája, hogy mondhatja, végigjárta az országot. Azt írja G. úr, hogy Felső-Magyarországban tett utazásai közt tapasztalta. De hogy mondhat akkor ily lesújtó ítéletet az egész ország felekezeti iskoláira? Talán Turócs-Szent-Márton körül a lutherános tótok közt szerzett ily tapasztalatokat. Hát csak bánjon el velük a tanügyi kormány, bizony ideje volna. De járt-e már G. úr a Dunántúlon? Jöjjön el Tolnába, majd meg fogjuk mutatni, hogy a nem állami iskolával bíró német községekben a 20—30 év előtti állapot fennál-e? Itt kibővítheti sovány tapasztalatait, itt láthatja, hogy tiszta német községekben a hittanon kívül már minden tárgyat magyarul tanítanak; itt hallhatja, hogy a sváb gyerekek a templomban magyarul énekelnek.

Mi lármával nem hirdetjük, hogy non plus

ultra, nie da gewesen, *ide nézzetek, mit csinálunk.* Pedig a fentiekén kívül megsúgom még G. úrnak, hogy nálunk majdnem minden faluban van tejszövetkezet, olvasóköri, aztán találhat felnőtt emberekből álló dalköröket, kik a magyar énekeket kultiválják, aztán a szőlők rekonstruálva vannak. S mi maradi felekezeti tanítók ezt nagyon természetesnek találjuk; nem is érezzük szükségét annak, hogy mindezzel nagyhangon telekürtöljük a világot. Örülünk, hogy így van. Aztán a nevünket is magyarosítjuk többé-kevésbé, mit G. úr valami 1600 állami tanítónak is ajánlhatja. Így van Tolna megyében. Pedig, Istenem, az egész megyében csak három állami iskola van. Van egy arab közmondás: «*A kutya ugat, a karaván halad.*»

K. F.

A fel. tanítók vasuti kedvezménye.

Tekintettel azon megrövidítésekre, melyeknek a községi és felekezeti tanítók az államiakkal szemben ki vannak téve; tekintettel, hogy ezen anomáliákon segíteni képtelenek vagyunk, egy indítványt terjesztettem a besztercebányai egyházmegye tanítóegyesületének folyó évben tartandó nagygyűlése elé, melyben röviden körvonalozom azon sérelmet, melyet a vasuti kedvezménynek a községi és felekezeti tanítóktól való megtagadása okoz. A községi és felekezeti tanítónak haldokolhat a távolban lakó apja, anyja; messze iskolába kellene vinnie gyermekét; egy egész életre kiható jó állomás kínálkozhatik számára az ötödik-hatodik vármegyében; tanulmányútra szeretne kirándulni egyik-másik, de a drága utazáson megfeneklik a szegény tanító jó szárdéka, minden szerencséje. A feleségemnek nagyfokú rheumatikus baját gyógyítandó, orvosi bizonyítvánnyal támogatott kérvényemre azt válaszolta az áll. vas. igazgatóság, hogy a fennálló szabályok értelmében a kedvezményes vasuti jegy ki nem adható. Tehát nemcsak kedvezményben nem részesültem, de a kérvényre felra-

gasztott bélyeg fejében egy korona erejéig még meg is lettem adóztatva.

Csodálatraméltó dolog, hogy a kassa-oderbergi vasutak igazgatósága nem helyezkedik azon merev állaspontra, hogy a kedvezmény csak az állami tisztviselőknek dukál; ezen igazgatóság bármely községi és felekezeti tanító kérelmét alyai jóindulattal intézi el s minden folyamodónak kivétel nélkül megadja a kedvezményes jegyet.

Tekintettel tehát a magas kormány azon határozatára, mely szerint arképes igazolványt nem nyerhetünk, iparkodjunk legalább annyit kieszközölni a kormánytól, amennyit a kassa-oderbergi vasút megad.

Tegye magáévá minden tanítóegylet abbeli indítványomat, hogy írjon föl a miniszterelnök-höz, a kereskedelmi, a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, a képviselőházhoz egy-egy kérvényt az iránt, hogy a királyi tanfelügyelő útján benyújtandó bélyegmentes kérvényre a felekezeti és községi tanítók *előközönként* a menetkedvezményt bármely vasuti igazgatóságnál föltétlenül nyérjék el.

A jelen kormány, mely már is jelét adta a felekezeti és községi tanítók iránti jóindulatának, bőlesen át fogja látni, hogy kérelmünk igazságos és méltányos és így nem látja indokoltnak háttérbe szorítani azok kérelmét, kik a magas kormány intencióját szem előtt tartva, bizonyára tesztünk annyi szolgálatot a hazának, mint az állami tanítók, sőt bátran merem állítani, hogy a nemzetiségi vidéken lakó tanítók — kik nagyobb részt felekezetiiek — magasan túlszárnyalják a magyar vidéken lakó állami tanítók munkáját.

Körpona.

Szmetana Szaniszló.

A tantervi munkálatokról.

(Folytatás.)

Új intézkedés, melyben nincsen haladás, semmit sem ér; új intézkedés, mely nem vet számot az ország közállapotaival, a megvalósíthatósággal — káros. Erőltetni, a közepes erőket fölháló dolgot kieroszakolni, sohasem vezetett célhoz.

Részben ezek az indokok vezették a mi tantervi bizottságainkat, midőn a külön tanterv eszméje mellett szilárdul megmaradtak, habár intra et extra muros bizony erős hangulat kelt ellennünk; és ezek részben azok az indokok, melyek szigorúan parancsolták nekünk, hogy sokkal egyszerűbb és sokkal kevesebb igényű *osztálypárosítást* az egész vonalon s a lehetőség korlátain belül hiánytalanul keresztül vigyük. Ezek kényszerítettek bennünket arra, hogy a páros osztályok anyagának váltakozó párhuzamos elrendezését szintén következetesen és az egész hat osztályban egyformán alkalmazzuk.

Aki azonban munkálatunkat ismeri és ismerni fogja, látja és látni fogja, hogy a nagyobberejű emberek szabadabb mozgásának szintén tért nyit

a mi munkálatunk. Tehát míg egyrészt a tantervnek az egész vonalon való szolid és teljes megvalósíthatóságát biztosítottuk véljük, másrészt a szabad, művészi önállóság is biztosítván, megmentjük a megmenthetőt.

Nézzük, mi az osztálypárosítás?

A népiskola hat osztálya három tagra vonható össze, aszerint, amint az egyes tagozatok céljai egyeznek. Ez a három tagozat: 1. az I. és II. osztály; 2. a III—IV. osztály; 3. az V—VI. osztály. Az I—II. osztály tulajdonképen előkészíti a gyermeket a felsőbb osztályok munkájának sikeres elvégzésére. E célból megtanítja a gyermeket a hit elemeire, a szabatos és kevéssé az értelmes olvasásra és az írásra, a számolás elemeire, a lakóhelyi ismeretek (beszéd- és értelemgyakorlatok) révén előkészíti a reáliák fokozatos elsajátítására; az ének, a játék stb. szintén hasonló szolgálatokat teljesítenek.

Vannak, kik a harmadik osztályt is ide csatolandónak tartják. Mi azonban nem osztjuk ezt a nézetet. Mert pl. a III. osztályban az olvasás már eszközzé lesz, míg a II. osztályban tulajdonképen cél, a szabatos olvasás elsajátítására. A III. osztályban a jegyekkel való számolás már bizonyos fokú önállóságot nyer, holott a II. osztályban a számjegyek használata csupán a felsőbb osztályokra való enemű előkészítést szolgálja és semmi mást. A földrajz révén a III. osztályt át lépi a község határát és ezen a révén bizonyos pozitív alkotmánytani ismeretek nyújtása kezdődik; a II. osztály ellenben a földrajzi tekintetben csupán a lakóhely keretében való tapasztalati ismeretek tisztázására törekszik, az alkotmányt, mint ilyent, csupán a család és a község-család megbeszélésével érinti. És így tovább. Ezek szerintem és szerintünk lényeges különbségek, annyira, hogy a III. osztályt a népiskola első tagozatába fognunk lehetetlenné tesszük.

Nem tagadható, hogy vannak találkozó pontok a II. és III. osztály munkái között; de a III. és I. osztályai között ilyen csak kivételesen akad.

Az I. és II. osztály korra, készütségre és képességre nézve is közel, áthidalhatóan közel áll egymáshoz; s mert céljuk legtöbb és leglényegesebb részeikben is egyező: egy tagozatnak tekinthető.

Így tehát a III—IV. osztály képezheti a népiskola második tagozatát. Közös céljuk a tanulás pozitív munkájának, az anyaghordásnak megkezdése. Az olvasás, nyelvgyakorlatok, számolás, földrajz, történelem stb. már mind egyforma célok szolgálatában, a gyermekek közelfekvő korából eredő egyforma képességével, egymáshoz közelálló előkészütségével tárgyalatik ezen osztályokban. A IV. osztály általában nem kapcsolható az V. osztályhoz; a III. osztály már kinőtt az első tagozatból; s mert céljaik sokban egyezők, a gyermekek képességei sem mutatnak nagy különbségeket: e két osztálynak egy tagozatba való foglalása lehetséges és kívánatos. Ez a népiskola anyaggyűjtő tagozata.

Az V—VI. osztály együvé tartozandóságát ezek után sok szóval bizonyítani fölösleges. Ez fejezi be a népiskola munkáját, az alsóbb osztályok ismeretanyagának fölhasználásával és rendszeresítésével.

Az előjelzett osztálypárosítás tehát megengedhető és — ha az egy- és kéttanítós iskolák munkájára vagyunk tekintettel — kívánatos is. Egy szóval sem mondom, hogy ez az összevonás valami ideálisan tökéletes, hogy semmi kívánnivalót sem hagy maga után. Hanem, ha az egy- és kéttanítós iskolák súlyos körülményeit tekintjük: ha főleg a közvetlen tanításra ezen iskolákban rendelkezésre álló csekély időt s ezzel szemben a teendők sokaságát nézzük, választanunk kell: vagy egy megvalósítható expedienssel eredményhez juttatjuk az egy- és kéttanítós iskolát, vagy pedig egy elméletileg tökéletesebb papíralkotásban gyönyörködve, hagyjuk ezen iskolát a régi küzdelmeknek majdnem kellős közepében.

Mi a kevésbé tetszetős, de reális gondolatnál maradtunk és megvalósítottuk az osztálypárosítást és ezzel együtt a *váltakozó párhuzamos tanmenetet*.

Ennek az anyagrendezésnek a lényegét a következők tárgyalják.

Az I—II., valamint a III—IV., épen így az V—VI. páros osztályok anyagát egybefoglaltuk. Vagyis az I. és II. osztályok hittani, lakóhelyi ismeretek (beszéd- és értelemgyakorlatok), az éneklés és a játék-torna anyagát egybefoglaltuk, mintha egy osztály anyaga lenne.* Az így eggyé lett két évi tananyagot azután nem úgy, mint a többtanítós iskoláknál, egymás fölé, hanem egymás *mellé* helyezett *párhuzamosan* haladó két egyenlő részre osztottuk. Világosabban ez a két táblázat mutatja. Eddig így volt beosztva e két osztály itt felsorolt tananyaga:

II. osztály anyaga
I. osztály anyaga

Tehát egymásföle volt helyezve. Most így van:

I—II. osztály anyaga az egyik évben	I—II. osztály anyaga a másik évben
-------------------------------------	------------------------------------

Az I. és II. osztály az illető tárgyakban tehát így tanítatik, mintha egy osztály volna. Az így együtt tanított páros osztály az egyik évben ta-

* Az írás-olvasás és a számolás anyagát egybefoglalni nem lehetett, így ez a két tantárgy az egyes osztályoknak külön tanítatik.

nulja az összefoglalt és párhuzamosan szétszótott anyag egyik felét, a másik évben pedig a másik felét. S ez így váltakozik folytonosan. Ez a *váltakozó* beosztás.

Így van ez beosztva — a számolás anyagának kivételével — a III—IV. osztályban is és hasonló beosztást nyert az V—VI. osztálynak is minden tantárgya.

Ezen beosztás szerint az egyes csoportok két év alatt elvégzik a páros osztályok teljes anyagát. A három tagozatra, páros osztálycsoportra osztott népiskola hat év alatt tehát elvégzi a népiskolának a törvényben előírt teljes tananyagát. Sem tantárgy, sem lényeges tudnivaló e beosztás szerint ki nem maradt s ki nem maradhat.

Hogy még világosabban álljon itt a párhuzamos váltakozó tanmenet, a lakóhelyi ismeretek tervének egyik részletét közlöm.

Egyik év.

1. Az otthon.

a) A szülői ház. A szülői ház lakói. A bútorok.

Ezzel kapcsolatosan: A tisztaság, munkásság, illemtudás, háladatosság eredmények megkedveltetése, megfelelő mesék, elbeszélések és versek alapján.

b) A ház udvara s néhány háziállat.

Ezzel kapcsolatosan: Állatvédelem. Hűség (álnokság), mértékletesség, megfelelő mesék stb. alapján.

Másik év.

1. Az otthon.

a) A szülői ház. A családi élet és rokonság. Ruházkodás. Egészséges öltözködés.

Ezzel: A szülők iránti engedelmesség, tisztelet, szeretet, hála; a testvéri szeretet, a cselédek szeretete s a tisztaság, megfelelő mesék stb. alapján.

b) A házikert növényei s munkálása általában. Néhány háziállat.

Ezzel: Állatvédelem. Mértékletesség (torkosság), Szelidség, munkásság, megfelelő mesék stb. alapján.

S így megy ez végig, felsorolotván az I. és II. osztálynak teljes tananyaga.

Ezen beosztás lehetségessé teszi, 1. hogy minden évben befejezett, kerek egészet tanuljon a gyermek. 2. Mind a két osztály növendékei megértik. 3. Minden évfolyam azért újat tanul. 4. Minden évfolyam érdeklődését fölkelti és kielégíti. 5. Bármelyik osztály képzését előbbre viszi. 6. Két-két évenként minden csoport a más beosztás szerint két évre kitzött anyagot megtanulja.

Hasonlóan van ez a III—IV., illetve az V—VI. páros osztályok párhuzamos váltakozó anyagbeosztásával.

Habár céloznál fogva csupán érintettem azokat az okokat, melyek a tantervi bizottságot a váltakozó párhuzamos tanmenetnek az egy- és kéttanítós iskolák tervezetében való alkalmazására vezették, mégis habozás nélkül mondhatjuk ki, hogy az *osztatlan és kétrészre osztott iskolák tantervénel az osztálypárosítás aránylag a legcélbravezetőbb s e keretben a váltakozó párhuzamos tanmenet alkalmazása a leggyakorlatibb*.

Külön kell pár szót szólni a kézimunka tervezéséről. Ezt nem oszthatta föl a bizottság

páros osztályok szerint s nem alkalmazhatta a váltakozó párhuzamos tanmenetet. Nem pedig azért: 1. mert e tárgynál az egyéni ügyesség, hajlam, rátermettség még az egyes, külön választott osztályokban is különbözeteket fog eredményezni; 2. mert már emélfogva is a kézimunka tanítása szigorúan egyéni vezetést kíván, tehát amiért ez az egész csoportosítás a többi tárgynál történt, az idő megtakarítása bármily beosztás mellett is lehetetlen.

Különben is a kézimunkaoktatás a mai formában még új dolog, az ilyenmü szétosztáshoz szükséges tapasztalatok még hiányzanak. Az sem lehetetlen, hogy a későbbi tapasztalatok összetétele lehetségessé teszi a váltakozó párhuzamos beosztást. Habár az egyéni rátermettségnek akkor is fontos szerepe lesz ebben az oktatási ághban.

2. Aki a népiskola ma érvényben levő tantervének anyagát részleteiben is alaposan átvizsgálta: aki emellett e tantervek megvalósítása közben éberén figyelte ezen anyagnak a gyermekek részéről való földolgozási képességét; különösen pedig, ha az osztatlan, vagy két részre osztott iskola második csoportjának (a III—VI. osztálynak) tanítója lett e téren tárgyilagos megfigyeléseket: tapasztalhatta, hogy a felsőbb (V—VI.) osztályok anyagában nem is kevés az olyan tétel, melynek fölfogására, földolgozására az alsóbb (III—IV.) osztály növendékei is képesek. Nem kevészer tapasztalja ugyanis az ilyen iskolák tanítója, hogy az V—VI. osztállyal foglalkozván, a csendes munkával elfoglalt III—IV. osztály növendékei nem a nekik kijelölt munkával foglalkoznak, hanem lelkük osztatlan tevékenységével az V—VI. osztály munkáján csüngenek. Ha nem érintené személyes életviszonyaikat, nem érdeklődnének iránta: ha nem értenék meg, nem figyelnének oda. S ha kérdést intézünk hozzájuk, látjuk, hogy a III—IV. osztályos gyermek teljesen átértette, fölfogta a tanítás tárgyát s az ezen alapon végzett minden szellemi munkát végig viszi a felsőbb osztályosokkal. Sőt, ha — följöven az V—VI. osztályba — évek múlva kutatunk ezen ismeretei után, használható, élő ismeretekre bukkanunk. Viszont vannak tételek, melyek nem tesznek ily hatást az alsóbb osztályokra. Miért? Mert nem értik meg. Mert ez magas nekik, gondolatkörük fölötte állanak, azokkal össze nem kapcsolódhatván, meg sem is érthetik, nem appercipálhatják.

Ez a tapasztalat vihette az államiak tantervkészítő bizottságát arra, hogy az egy- és kéttanítós iskola tanítóit erre a körülményre figyelemessé tegyék s arra utasítsák őket, hogy ilyen esetekben az együtt munkálkodni képes osztályokat egybefoglalva tanítsák. S ez — ismétlem — nem rossz. De hát minden osztatlan, vagy két-részre osztott iskolában keresztül nem vihető.

Mi az egy- és kéttanítós iskolák terveinél ezt — támaszkodva a Szent-István-Társulatnak e fejtegetések folyamán már több ízben említett

olvasó- és tankönyvei szerzőitől megkezdett munkára — sokkal egyszerűbben, világosabban, mert természetesebben oldottuk meg. S hogy ez a megoldás mennyiben válik előnyére az egy- és kéttanítós iskoláknak, a fejtegetésekből mindenki maga levonhatja. Azt tettük ugyanis, hogy az V—VI. osztályok anyagának azon részét, melyet a III—IV. osztályok tanulói hosszas és többoldalú tapasztalataink összevetésének tanulsága szerint — könnyen fölfognak, egyszerűen lehoztuk a III—IV. osztály anyagába.

Egyelőre a többi indokot mellőzöm, hogy a következőkben nagyjában vázoljam azt az anyagot, melyet az egy- és kéttanítós iskolák tantervében a III—IV. és az V—VI. osztályok között fölesereltünk.

A *földrajz* tervezésénél általában szakítottunk az egyenes vonalban bővülő beosztással (III. osztályban a község, járás, megye; a IV. osztályban a haza és így tovább), hanem a körben bővülő menetet követtük. (Tudniillik minden év-folyam az egész anyagot átveszi úgy azonban, hogy a lakóhelyből, mint középpontból kiindulva, minden osztály a maga értelmi színvonalának megfelelő részeket dolgozza föl.) Ennek megindoklása célotmtól messzire vinne, azért a ténytet magát csupán jelzem.

Dreisziqer Ferenc.

(Folytatása következik.)

Kirándulás Németországba.

(Folytatás.)

Másnap 10-kor *Schuabachban* szálltam ki, melynek bár *képezdebeli* tanárai, úgy látszik, hagyományos sváb fejűek. Az igazgatóval együtt komplikáltnak találták. «Nem csodálom — mondtam — mert igazgató úr csak tíz perczet engedett előadásra, de ha az 1-ső osztályban kezdik azt használni, akkor más meggyőződésre jutnak. Nincs egyszerűbb és természetesebb számgép! Folytatása és kiegészítése ez az Istenadta tizujj-gépnek.» Egyik tanár (Vogel) mégis fölkért, adjak neki leírást, hogy közölhesse lapjában. Egy másik pedig gyakorló iskolájába vezetett megmutatni, hogy ő is tud valami különlegest; de bizony felsült vele. Előhozott egy keskeny, hosszú táblát, melyen a méter egyik sávon 10 deczi, a másikon 100 czeni, a harmadikon ezer millire van fölosztva. «Jó, jó — mondtam — de a magyar ebben is jobb: hiszen itt hiányzik az alap, az egész méter.» «Az igaz, azt még hozzáadhatom.» «Azon kívül az én méterrudamon a felet, 4-ed, 8-ad stb., a harmad, 6-ed, 12-ed stb. részt is lehet szemléltetni és egybevetni a tizedes részekkel.» Megmutatta aztán Toveltsch nürnbergi számoló tábláját. Hát én nem élek csontrágásból, ezt se bántom — szegényt, csak nem akar versenyezni a magyarral!

Délután első dolgom volt *Nürnbergben* egy játékgyárat fölkeresni, nem venné-e át kézi (kis)

számgépem gyártását? Majd meggondolja a dolgot, mert a fémszinű kis korongok készítése némi nehézséggel jár.

Este az *Angolkisasszonyoknál* kérdezősködtem: tarthatnék-e és mikor előadást? Megint a régi kifogás! «Kérem van nekünk számgépünk, még új, csak most vettük.» «De ez csak annyi, mint az újtavalyi naptár; kérem a főnöknöt, nézzék meg az enyémet!» Csakhamar visszajött a közvetítő testvér: «és kérem, mennyit számítana föl az előadásért?» Erre már hamar megegyeztünk: holnap 11-kor várnak.

Vasárnap 11-kor mintegy 15 tanítónő (2 világi köztük) fogadott; azzal kezdtem, hogy szerződés szerint az intézet nekem minden szóért 1 márkát fizet, viszont én minden másodpercért fizetek 1 márkát, s inkább sietek, minthogy az én káromra nagy legyen a különbözet. Tapasztaltam itt is azt, hogy a fiatal tanítók hajlékonyabbak, egyik azonnal vállalkozott is számgépem alkalmazására, míg egy idősebb folyton makacsodott neki Tillich kell! Eközben az asztal lábához helyeztettem Tillich-hasábok egyike eldőlt és épen tyukszemére esett. «No lássa. — mondok — ezt is Tillichnek köszönheti!»

Másnap 8-kor a *Städt. Höch. Töchterschule* tanárait kerestem föl, csak 9-kor beszélhettem velök, mert Németországban májustól 7-kor kezdik az iskolát. Bemutatván számgépemet, ajánlтам azt használatra, mert megkönnyíti a tanulást. «Nincs szükség könnyítésre, szölt az egyik rideg tanárúri, hadd fáradjanak a gyerekek!» Úgy hát akkor tűzbe az író-varró, s mindenféle géppel, hadd vesződjenek a munkások.» Különben a többi tanár is tiltakozott e fölfogás ellen. Hopf tanár pedig Anleitungot kért tanulmányozás és hírlapi közlés céljából.

10-kor a Masthori iskola első leányosztályában tartottam előadást több tanító és az igazgató jelenlétében; Wunderlich azonnal ígérekett számgépem használatára, csak Schulrathtal beszéljek, mert a beszerzés tőle függ. Itt szívélyesen fogadtak: «Egyet mindenestire megrendelünk, hogy megpróbáljuk».

Délután fél 4-kor *Égerbe* érkezvén, azonnal a *Staats-Lehrer-Bildungs-Anstaltba* hajtattam, hol sajnos szünet lévén, csak 3 tanítót tudtam összehívni, kik figyelemmel kísérték szavaimat, s ezímet kérvén megígérték, hogy a K. k. Kreis-Schul-Inspektortól kérni fogják. 5-től 6-ig a *Szent-Kereszt-apáczák* képezdájében a 3-ad és 4-ed éves növendékek és a tanítónők lelkesen fogadták a «magyar számgépét».

Itt is Tillichét használják, de megígérték, hogy hozzám szegődnek.

Másnap d. u. 3-kor értem *Chemnitzbe*, csinos száz város sok iskolával. Fölkerestem 2 egymáshoz közel fekvő iskolát és az igazgatókkal megbeszéltem a holnapi programot. Így holnap 7-kor a *Brückengasse-Mädchenschule* Klemm első osztályában ismerttettem a 6-ot, mert husvétkor kezdődvén az iskolaév csak 5-ig jutottak; mi-

közben a tanító jegyzett utánam. 8-kor az *első kerületi iskola* igazgatója és 4 tanítója jelenlétében a fiúknak magyaráztam a tizest, melyre számgépem kiválóan alkalmas. 9-kor az előbbi iskola Lehrer-Zimmerében együtt volt az egész tantestület. Miután számgépemet újra bemutattam, fölkerettem őket, hogy jövő héten meg nem jelenhetvén, sziveskedjék valaki megtartani program-szerű előadásomat. Klemmet ajánlták, de ez nem vállalkozott, lévén maga is számgép fölhalálzó (hosszukás vaskarika 10 nagy és 20 kis golyóval), Uhlmann fogadta el tehát a megbízást, egyúttal kinyomatja azon ismertetést, melyet tegnap este irtam meg e célra, 2000 példányban, mert körülbelül ennyien jönnek össze pünkösdkor. Aztán sajnálatunkat fejezöven ki mindkét részről, hogy tovább nem maradhatok, elbucszúntunk egymástól, miután véletlenül *szóba kerülvén a Vereínok*, fölkerettem őket, hogy ha összekötetésben átlak valamelyikkel, beszéljek le a magyar ügyekbe való beavatkozásról — akár *Altdeutsch*, akár *Gusztav Adolf*, akár *Schulvereín* legyen az. «*Önöknek nem állhat érdekekben Magyarország gyöngyítése, mely ha valamikor kenyértörésre kerül, inkább csatlakozik a nyugathoz, mint a kelethez. Nos, ha önök is szűjték nálunk a visszavonást, Mária országa annyira elgyöngyülhet, hogy nem lesz módjában szabadon választhatni — vagy nem lesz köszönet se szeretéségében, se birtokában!*»

Délután 5-kor *Dresdában* Müllerrel, a Fröbelhaus tulajdonosával beszéltem, ki a chemnitzzi tanszer-kiállításal is meg van bízva, s mint ilyen számgépemet már elküldte, s még órát és mrudat is kér.

A *Lehrerinnen Seminárban* nem tarthattam előadást, mert másnap kezdődvén a szünet, már nem lehetett összegyűjteni a tanárokat. A *Staats-Lehrer-Seminarban* szerencsésebb voltam, együtt találván a tanári kart, arra kerettem őket, hogy miután eddig mi rendesen németektől tanultunk, engedjék meg, hogy most német tanuljon a magyartól. Jól fogadták számgépemet és ígérték, hogy azt behatóbban tanulmányozzák a Fröbelhausban.

Késődélután értem *Breslauba*, s csak annyi időm volt, hogy a városi szépen rendezett tanszer-muzeumban megnézhettem Berlinben készült számgépemet; jó munka és kedvező helyen áll.

Végre hazakerültem azon meggyöződésel, hogy útra, pénzen kívül csakugyan van szükség ernyő, sárczipőre és meleg ruhára! *Dr. Eben.*

KÜLFÖLDI TANÜGY.

Svájc népiskolái. A svájci népiskolák és tanítók méltán vannak nagy örömben: a szövetséges köztársaság kimondotta, hogy ezentúl az egyes kantonok népiskoláit állami segítségben fogja részesíteni, holott eddig a kantonok a magukéból — igaz, hogy különben teljes szabadság

mellett, amely most egy keveset meg fog esorbulni — tartották fenn azokat. Svájc régóta készült erre a dologra, de időközben pénzügyei olyan nehéz helyzetbe jutottak, hogy várnia kellett; s most, hogy ezek megjavultak s miután elsősorban a lelkeszi kongruán javított, végre sorra kerültek a népiskolák és tanítók. Eddig a svájci tanítók pótlékai az évek folyamában 100 frankról 400-ra emelkedtek, de ennek pontos kiszolgáltatása nem mindenütt volt biztosítva; most azután ezen is segítve lesz. Eddig a legnagyobb tanítói fizetés Svájcban 2200 frank volt; ezentúl e részben is kellő emelkedés fog beállani az állami segítség révén. Példának okáért csak a *zürichi* kantont említtük föl. A hegyi községeket nem véve tekintetbe, a legvagyonosabb megyék közé tartozik s mégis kap az államtól évente 250.000 frankot, amelyet kizárólag tanítóinak fizetésjavítására használ; a további 140.000 frank államszegély pedig a népiskolák fejlesztésére és dologi kiadásokra fog szolgálni. A *zürichi* megyének közel ezerháromszáz tanítója van s átlag fejenként 280 frank évi fizetésjavításban fog részesülni mindegyikük. Följegyzésre méltó, hogy a svájci tanítók egytőlegység mellett vannak, hogy a nép általános szavazata válassza meg őket tanítóknak, ne pedig valami kisebb testület, mert joggal tartanak attól, hogy ezek klikkeké fajulnak el, míg a népszavazás viszonylag olyan művelt népnél, amilyen a svájci, holott széleskörű kor-teskedéssel jár, valószínűbben biztosítja az igazságos választást s a népnek a svájci tanítók szerint volna is érzéke ahhoz, hogy átlag fölismerje és megválassza a jó tanítót. És nyilván így is lesz a svájci köztársaságban, ahol a néptől nem könnyű jogokat elragadni, sőt itt van neki ereje újakat is kivívni.

Egy kis államról. Ahol népes családok vannak, ahol kevés a nőtlen férfi és a hajadon: azokban az országokban egészséges erkölcsi állapotok uralkodnak. *Német- és Olaszországban* alig ismerik a nálunk már a nép körébe is elterjedt egy- vagy két gyermek-rendszert; legfőleg kevés előkelő és gazdag család ismeri, míg a nép zöme nem annyira romlott, hogy alkalmazásba venné. Valamint *Magyarországon*, úgy *Franciaországban* is el van terjedve az a rákfene; azért jelentéktelen ezen ország népességének szaporodása s azért mondják államférfiak és statisztikusok, hogy éppen amaz okból ez az ország idővel a másodrangú hatalmasságok közé fog lesülyedni. *Németországnak* ma jóval több lakosa van 50 milliónál, míg *Franciaországé* alig üti meg a negyvenet; *Olaszország* már túl van a harminchárom millión, bár kisebb a területe, mint *Magyarországnak* s bár évenként több százezer kivándorló hagyja el. Ez a körülmény meglátszik az illető országok népoktatási statisztikáján is, amelynek mind több tanulót, tanítót, s mind több új iskolát kell fölmutatnia, mire nézve ezáltal csak egy példát említtünk föl. A legkisebb államok közé tartozik a *weimari* nagyhercegség, s ennek a népesedési

adatai is örvendetesek. A legutóbbi népszámláláskor ugyanis kiderült (az adatait különben utóbb egészítették ki a legutóbbi időkig), hogy *Weimarnak* lakossága 17 százalékkal gyarapodott, holott a népiskolákba járó gyermekek száma 26 százalékkal emelkedett, ami mutatja, hogy a német családi élet meglehetősen romlatlan, s hogy a nép az egész birodalomban örvendetesen szaporodik, azzal is hatalmasabbá tévén a német nemzetet.

HIVATALOS KÖZLÉSEK.

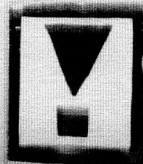
Az Orsz. Kath. Tanítói Segélyalap módosított alapszabályai. Új tagsági könyvecskék szerzendők be. *Kivonat a kalocsai érseki megye III. körleveléből.* Az «Országos Kath. Tanítói Segélyalap» 1884-ben kiadott alapszabályai 1902. évben módosítva úgy a nagyméltóságú püspöki kar nevében ő Eminenciája a bíbornok-hercegprimás és érsek úr, mint a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszter úr által jóváhagyattak. Midőn ezen alapszabályokat egész terjedelmükben közlöm, fölhimem t. lelkészkedő papjaimat, hogy azokat azon kath. tanítókkal s tanítónőkkel is ismertessék meg, kik még nem tagjai az Orsz. Kath. Tanítói Segélyalpnak s őket ezen segélyalapba leendő belépésre buzdítsák. Együttal fölhimem a ft. és nt. espereskerületi tanfelügyelő urakat, hogy az Orsz. Kath. Tanítói Segélyalpnak kerületükben levő összes tagjait írják össze s a névsort az új tagsági könyvecskék kiállítására s megküldhetése végett hozzám terjesszék be.

EGYESÜLETI ÉLET.

Meghívó. *A katolikus tanügyi tanács* f. évi február 25. napján délelőtt 9 órakor, Budapesten a Szent-István-Társulat tanácskozó termében ülést tart, melyre Címedet tisztelettel meghívom. Targysorozat: 1. A nagyméltóságú püspöki kartól érkezett leiratoknak bemutatása. 2. A katolikus tanító- és tanítónőképzők, valamint a katolikus elemi iskolák átdolgozott tanítástervének elfogadása. Előadók: Guzsvenits Vilmos és Dreisziger Ferenc. 3. A kath. tanító- és tanítónőképzők, valamint a kath. elemi iskolák «Rendtartási szabályzatá»-nak javaslata. Előadó: Ember Károly lovag. 4. A kath. kántortanítók egyesületére vonatkozó javaslat. Előadó: Szokoly István. 5. Az iskolai év közben adandó szünetek egységsítése. 6. A kath. népiskolai intézetekben használandó tankönyvek bírálása szabályzatának javaslata. 7. Az 1868: XXXVIII. t.-c. 25. §-ának a hitvallásos iskolákra sérelmes magyarázata. 8. Az 1868. évi XXXVIII. t.-c. revíziója, a tanítók fizetésének rendezése, a tanítói nyugdíjtörvény kérdésében teendő javaslatok. 9. A kath. tanügyi tanács központi irodájának költségvetése. 10. Indítványok. Budapesten, 1904. február 10. *Dr. Steinberger Ferenc*, n.-váradai apátkanonok, a tanács elnöke.

IRODALOM.

A magyar iskolai helyesírás szabályai szójegyzékkel. Irta *Dr. Vargha Damján* ciszt. r. főgimn. tanár. Papirborítékban 30 fillér, vászonborítékban 40 fillér. Megrendelhető a Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatalában Budapesten. (VIII., Szentkirályi-utca 28.)

VEGYESEK.

Női gazdasági iskola Kassán. Társadalmi és közgazdasági tekintetben kiváló fontosságú intézetet alapít a kassai Orsolyaszüzek kolostorának fejedelemsszonya, Lipesei Viktória. Amíg az elmélkedők azon vitakoznak, hogy a női keresetképeség hol, hogyan és mily mértékben érinti és hátráltatja a férfi kenyérkeresőket, addig egy nemesen gondolkodó magyar hölgy palotát állít a női munkakészségnek, s ott megfelelő tényezők közreműködése mellett a női munkaképességgel teljesen harmonizáló foglalkozást találunk a szegény leányok s a vagyonos osztály leánygyermekéi is, akiket a józan szülői akarat a vagyonnak okos megtartására és gyarapítására kioktatni óhajt. Ez a kassai női gazdasági iskola, ahol a háztartási munkát, takarítást, vasalást, mosást, főzést, sütést, befőzést, varrást, kötést tanítanak. Tanítják a konyhakertészetet, a virág- és gyümölcsföldmunkát, a baromfitenyésztést, tejgazdálkodást és annak jövedelmező mellékágait, a selyemtenyésztést, méhészetet, a zöldség és a gyümölcs földmunkát és értékesítését. Az intézet a szép Kassának legegészségesebb részén, az Orsolyaszüzek esermelyúti tizholdas parkjában lesz elhelyezve s egynegyed milliót szántak rá. A körülbelül 80—100 növendék befogadására tervezett leányinternátust Markó Gusztáv állami főmérnök ellenőrzése mellett Forgács István kassai építő a saját terve szerint építi. A kétemeletes, szabályos négyszögű épület 65 méter hosszú és 50 méter széles. A négyszög közepén izléses kápolna lesz, amelyet jobbról s balról egy-egy tágas udvar szegélyez. Az épület mélyebb részeiben jut hely, a pincéknek kívül a konyhának és étkező-termeknek. Földszintre kerülnek a főbejárókon kívül a fogadó- és társalgóterem, az apácák lakosztályai; a déli oldalon öt zongoragyakorló szoba, a növendékek munkaterme, fürdő- és öltözőszobák, az északi oldalon az apácák nappali termei vannak, ott a ruhatár és a könyves terem is. Az épület díszterme az első emeleten van. Ehhez csatlakoznak jobbra az egyes apácaszobák, balról pedig a növendékek hálótermei, amelyek folytatólag elfoglalják az épület egész déli homlokzatát s felig a nyugati részt is. A növendékek hálótermei négyrésze oszlanak, akként, hogy két-két rész közé egy-egy mosdószoba jut. Az épület terve a nemes fejedelemasszony utasításai szerint készült.

A **Ranolder-intézetben** a növendékek igen sikerteljes előadást rendeztek. A kis leányok egytől-egyig igen jól fogták föl szerepeiket. Az előadással ismét beigazodott, hogy ez az intézet Budapest IX. k.-ben uttörője a magyar nemzeti kultúrának s hogy oly erőket nevel a társadalomnak, akik méltán büszkeségei lesznek.

Új katolikus leány-internátus. Csongrádról írják: Nagykarolyi Károlyi Sándor gróf és neje született göncruszai Kornis Klarissze grófnő, Csongrádon egy római katolikus leányiskolát internátussal szándékozik létesíteni szerzetesnők vezetése alatt. Az intézetben tíz árva-leányt teljesen ingyen tartanának és nevelnék, a többi pedig igen csekély díjat fizetne a bennlakásért és tanításért. A leányiskola felállításának céljára tehát 200.000

koronás alapítványt szándékoznak letenni vagy a parókiánál, amelynek a gróf kegyura, vagy Csongrád városnál. Az építendő leányiskola a grófnő kedvenc váromása és ezért az alapítványi levélben úgy rendelkezik a kegyur, hogy az intézet neve a grófnő nevével Klarisszeunna neveztesse.

Holt kéz. Méltóságos és főtisztelendő gróf Csáky Károly Emánuel váci püspök úr, a szegény váczdukaai róm. kath. hitközségnek 1000 korona kölcsöntöke törlesztését a további intézkedésig beszüntette, valamint 1000 korona 5 százalék kölcsöntöket kamatnélküli kölcsöntökévé változtatta át. Miért ezuton is hálás köszönetünket nyilváníjuk. Pfeiffermann Nándor, kitanító.

Halálozás. Kovács Pongráczné szül. gyó-alfalvi Gereöffy Jolánka okl. tanítónő, életének 24-ik, boldog házasságának 3-ik évében, példás és ritka nagy lelki megnyugvással viselt hosszas és fájdalmas szenvedés s a haldoklók szentségeinek többszöri fölvétele után f. év febr. 8-án az Urban esendesen elhunyt. Temetése február hó 11-én nagy részvét mellett történt Gyó-Szt-Miklóson, hol a halotti szertartások elvégzése után a róm. kath. temetőben levő családi sírboltba tétetett örök nyugalomra. Az örök világhosszág fényeskedjék neki.

Elvi kijelentés a kath. tanítók országos segélyalapjának alapító-tagsági díja tárgyában. Az egrü főgyh. tanfelügyelői hivatal konkrét esetből kifolyólag felsőbb rendeletre kérdést intézett a kath. tanítók országos segélyalapjának elnökségéhez, hogy a segélyalap azon régi tagjainak, kik a régi alapszabályok 11. §. c) pontja értelmében a 10 frt tagsági tőkét már befizették, az új alapszabályok életbeléptetése által esetleg fölmerült újabb kötelezettségéről fölvilágosítást adjon. E megkeresésre január hó 20-áról 24. sz. a. kelt válaszában az alap elnöksége azt a kijelentést teszi, hogy a segélyalap új alapszabályai a régi alapító tagok kötelezettségét nem érintik. A nagyobb tagsági díj csak az újonnan belépő tagokat terheli. (N. Tanügy.)

Szerkesztői üzenetek.

Sz. I. Kiigazítottuk. — **V. L.** Biztos időhöz nem köthetjük. — **O. D.** Jönni fog. — **Cs. A.** Köszönet. — **Z. G.** Beérkezett. — **Peregrinus.** Csak kinevezés által nyerhetnek arra jogot. A címet adományozzák. — **J. K.** Oly rendelet, mely ez egész országra nézve szabályozná a kath. iskolákban tartandó szüneteket, ezidő szerint még nincs, de erről gondoskodik a kath. Tanügyi Tanács azzal, hogy a mostani gyűlés tárgypontjába egy ily javaslat készítését fölvette. — **P. L.** Megüzentük, hogy juthat az ösztöndíjhoz; most majd megírjuk az eljárást részletesen levélben. — **M. M. 1.** Az iskolaszéknek jogában áll. 2. A törvény 80 tanulót állapít meg, de azért nem áll jogában a többi elutasítani, hanem intézkedést szorgalmaz, hogy még egy tanterem állíttassék föl. — **E. F.** Beérkezett. — **Papdi.** Közzétettük. Köszönet az adatokért. **Sz. Sz.** Közzétettük. — **P. N.** Köszönet az értesítésért. — **M. M.** Még nem volt. — **K. E.** Köszönet, jönni fog. — **Sz. I.** Intézkedünk. — **G. F.** Beérkezett. Elintézzük. — **H. I.** Beérkezett. Jönni fog.

Felelős szerkesztő: **Ember Károly.**

PÁLYÁZATOK.

Esztergomi érseki megye.

Póstyéni tanítói állásra március 1-ig pályázat hirdettük. Fizetése: 800 kor., lakpénz 240 kor., ismétlődő 50 kor., jövő tanévtől gazdaságiért 200 kor. Csak gazdasági tanfolyammal bírók, orgonálásban, énekekben jártasok pályázhatnak. Címezni iskolaszékre *Smeringa Géza* igazgató. 49 1-1

Az **ekecsi** (Komáromm.) róm. kath. második tanítónak az állami iskolához történt kinevezése folytán megüresedett osztálytanítói állás betöltésére sürgősen okleveles tanító kerestetik. Jövedelme 800 korona polgári évre, egy

butorozott szoba, kötelessége az első és második osztályt, valamint az ismétlősöket is díjtalanul tanítani, a kántoriakban segédkezni. Minden istentisztelet alatt a gyermekekre fölügyelni. Folyamodások *féhr.* 26-ig iskolaszéki elnökhöz küldendők. Állomás azonnal elfoglalandó. 47 1-1

Székesfehérvári egyházmegye.

Sárosd község (Fehérm.) róm. kath. iskolájánál megüresedett osztálytanítói állásra pályázat hirdettek. Évi fizetés 610 kor. késpénz s lakásul egy butorozott szoba fűtessel. A megválasztott osztályán és a fűtélősök tanításán kívül a kántori teendőkben is segédkezni tartozván, az orgonálásban jártasnak kell lennie. Kérvények a pályázati hirdetés közzétételétől számított 10 nap alatt az iskolaszékhez címezve alulírottához küldendők. *Zabódszky István* kántortanító. 52 1-1

Szombathelyi egyházmegye.

A pörgölni (Vasm.) róm. kath. kántortanítói állomásra *marcius 3-ára* pályázat hirdettek. Jövedelem: a) tanítói fizetés késpénzben 740 kor., 2 1/2 hold szántóföld és 9 1/2 mérő karcgabona 75 kor 8 fillér, faültetvény 100 kor. Korpótlék államsegély útján fedeztetik; b) kántori fizetés késpénzben 64 kor. 96 fillér, stólaris járandóság 80 kor., 2 1/2 hold szántóföld és 17 mérő karcgabona 143 kor. 8 fillér, összesen 1193 kor. 12 fillér. Harangozás és ostyasütés külön díjaztatik. Tannyelv magyar-német. Az egyházi zenében való jártasság okvetlenül megkívántatik. Az állomás azonnal elfoglalandó. Személyes megjelenés saját költségen előnyvel bír. Kellően felszerelt folyamodványok alulírottához küldendők. *Pelán Vince* plebánus, isksz. elnök. 54 1-1

A felsőöri (Vasm.) róm. kath. népiskola osztálytanítói állására pályázat hirdettek. Évi fizetése: a hitközségtől 600 kor., államsegély 200 kor., lakásul egy butorozott szoba fűtessel, kötelessége a ráhított osztály tanítása és a kántori teendőkben való segédkezés. Az állás azonnal elfoglalható. Zenéhez értők előnyben részesülnek és mellékjövödelemre tehetnek szert. *Luka József* tanító. 51 1-2

Veszprémi egyházmegye.

Vindornyalak főkközségben kántortanítói állásra pályázat hirdettek *marcius 1-re*. Lakás: egy szoba, konyha, istálló, felszer. sertésöl. Államsegély 200 kor., Taranyi-alapítványból 105 kor., Ferenc József-alapítványból 47 kor. 50 fillér, Hertelendy-alapból 13 kor. 64 fillér, tandíj 105 kor. Hitközségtől faváltás 40 kor., lélekpenz 20 kor., lélekgabna 23 mérő 130 kor., mustkollektá 50 kor., rét 2004 □□□ kataszt. tiszta jövedelme 22 kor. 54 fillér, 770 □□□ föld kataszt. tiszta jövedelme 2 kor. 32 fillér, két öf tüzifa a községbeliek tartoznak meghordani 40 kor., legeltetés 12 kor., harangoztatásért 20 kor., összesen 809 kor. Rét, föld munkálását a hívek teljesítik. Személyes megjelenés kívántatik. Kérvények a zalaszántói plebaniához intézendők. 53 1-2

Pályázat. A zalagóganfai pleániába bekebelezett Ukk főkközségben a róm. kath. kántortanítói állásra f. évi *marcius 15-ére* pályázat hirdettek. Jövedelmei: 1. Lakás, mely áll 2 szoba, konyha, kamara és a szükséges gazdasági melléképületekből, bérértéke 80 korona. 2. Házi kert, bérértéke 20 kor. 3. 19 m. hold szántóföld, melynek bérértéke 394 kor. 4. Legelő, bérértéke 20 kor. 5. Vallás-alapból 16 kor. 6. Temetőkaszáló, értéke 30 kor. 7. Ukk és Megyer községektől 21 pozs. mérő rozs, értéke 105 kor. 8. Ukk községtől lélekpenz 40 kor. 9. Borpenz 6 kor. 10. Búcsunapra 6 kor. 11. Megyer községtől lélekpenz 12 kor. 12. Fapénz 12 kor. 13. Stólaris jövedelem 24 kor. 14. Ostyasütésért 6 kor. 25. Szolgalmányok, szántás, trágya kihordás a tanító udvaráról, kaszálás, fahordás, föl-vágás, értéke 100 kor. 16. Ukk község 2 1/2 holdat learat, hazahord, gaztagba rak, értéke 28 kor. 17. Tandíj fejében 17 m. hold föld, értéke 272 kor. 18. Megyer község ismétlők oktatásáért 40 kor. Összes jövedelem 1121 kor. Korpótléket a hitközség fizeti. Harangozást (40 kor.) a tanító teljesíti. Tannyelv magyar. Személyes megjelenés kérietik

Ukkra. A kellően felszerelt kérvények a zalagóganfai plebaniához küldendők. 50 1-1

«Orgonahangok» 900 énekkel, aranyműszéssel, megrendelhető *Molnár József* kántornál. Kunszentmiklóson. Ára 4 korona. 48 1-1

Zöldoltvány sima 45. gyökeres 80, két éves gyökeres *pótlásra* 100 forint ezrenként legjobb fajokban. *Hegyi bor* ó és új 16 forinttól 40 forintig; siller, fehér és vörös 50 literen fölül. Székely József Gyöngyös, Szent-Urban templom. 16 6-10

Szent keresztuti

és más ájtatossági gyakorlások Krisztus Jézus kinszenvedéséről és haláláról.

Ára kötve 20 fillér.

Megrendelhető a Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatalában Budapest, (VIII., Szentkirályi-utca 28b).

Orgonaépítési műintézet.

Rieger Testvérek

villamosgépekkel berendezett cs. és kir. udvari orgonagyára

Budapest, VII., Garay-utca 48.

cs. és kir. udvari szállítók, a *Szentsír* jóvágja, a *Ferencz Jozsef-rend lovagja*.

A parisi és becsi világhírlapokon stb. helyről kiténtve.

Legolcsóbb arban és kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta leguymásúcsőrendszerint (pneumatikai) tartós, nemes hangú orgonákat szállit. 30 év óta 980 orgonát szállított. Mindennemű orgonajavításokat és hangolásokat a legmérsékeltébb arban és lelkiismeretes pontossággal teljesít. Orgona jakarban tartalása mérsékelt arban elvállaltatik. Tervezetek és rajzok kívánatra díjtalanul.